EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 19.6.2024
COM(2024) 603 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

Tšehhi majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitika kohta

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 603 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

Tšehhi majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitika kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97,[1] eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,[2] millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu. Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb ELi rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab see kaasa majanduslikule ja sotsiaalsele taastumisele ning kestlike reformide ja investeeringute tegemisele, et eelkõige edendada rohe- ja digipööret ning muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust ELis ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist.

(2) 27. veebruaril 2023 vastu võetud REPowerEU määruse[3] eesmärk on järk-järgult kaotada ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitaks saavutada

---

[1] ELT L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

energiajulgeoleku ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning edendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Tšehhi lisas oma riiklikusse taaste- ja vastupidavuskavasse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke.

(3) 16. märtsil 2023 avaldas komisjon teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“,[4] et anda teavet poliitiliste otsuste tegemiseks ja luua raamtingimused majanduskasvu hoogustamiseks. Teatises käsitletakse konkurentsivõimet üheksa üksteist tugevdava teguri kaudu. Nende tegurite hulka kuuluvad muu hulgas juurdepääs erakapitalile, teadusuuringud ja innovatsioon, haridus ja oskused ning ühtne turg, mis on esmatähtsad poliitikaprioriteedid reformide ja investeeringute elluviimiseks, et lahendada praegused tootlikkusega seotud probleemid ning suurendada ELi ja selle liikmesriikide pikaajalist konkurentsivõimet. Pärast kõnealust teatist esitas komisjon 14. veebruaril 2024 ühtse turu ja konkurentsivõime aruande[5]. Aruandes on üksikasjalikult kirjeldatud Euroopa ühtse turu tugevaid külgi ja probleeme ning kajastatud aasta jooksul toimunud muutusi, tuginedes eespool nimetatud üheksale konkurentsivõimet edendavale tegurile.

(4) 21. novembril 2023 võttis komisjon vastu 2024. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi,[6] mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2024) tsükli algust. 22. märtsil 2024 kiitis Euroopa Ülemkogu analüüsi prioriteedid konkurentsivõimelise kestlikkuse nelja mõõtme raames heaks. 21. novembril 2023 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2024. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Tšehhit ühe liikmesriigina, keda võib mõjutada tasakaalustamatus või kelle puhul on oht, et teda võib mõjutada tasakaalustamatus, ja kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, mille nõukogu võttis vastu 12. aprillil 2024, ning ettepaneku 2024. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist ning mille nõukogu võttis vastu 11. märtsil 2024.

(5) 30. aprillil 2024 jõustus ELi uus majanduse juhtimise raamistik. Raamistik hõlmab uut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97. See hõlmab ka muudetud määrust (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kohta ja muudetud direktiivi 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku kohta[7]. Uue raamistiku eesmärgid on valitsemissektori võla jätkusuutlikkus ning kestlik ja kaasav majanduskasv järkjärgulise konsolideerimise ning reformide ja investeeringute kaudu. Sellega edendatakse riikide isevastutust ja keskendutakse rohkem keskpikale perspektiivile koos nõuete tõhusama ja sidusama täitmise tagamisega. Iga liikmesriik

---

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

7 Nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1264, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (ELT L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1265, millega muudetakse direktiivi 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

peaks esitama nõukogule ja komisjonile riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Riiklikud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavad sisaldavad liikmesriigi eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustusi ning hõlmavad riikliku seadusandliku tsükli pikkusest sõltuvalt nelja- või viieaastast planeerimisperioodi. Riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades esitatud netokulude[8] kava peaks olema kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 nõuetega, sealhulgas nõudega hoida valitsemissektori koguvõlg usutavas langustrendis või viia see langustrendi hiljemalt kohandamisperioodi lõpuks või hoida see mõistlikul tasemel allpool 60 % SKPst ning viia valitsemissektori eelarvepuudujääk keskpika perioodi jooksul alla kontrollväärtuse 3 % SKPst ja/või hoida see allpool kõnealust kontrollväärtust. Kohandamisperioodi võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik võtab kohustuse teha asjakohased reformid ja investeeringud vastavalt määruses (EL) 2024/1263 sätestatud kriteeriumidele. Nende kavade koostamise toetamiseks esitab komisjon [21. juunil] 2024 liikmesriikidele suunised nende esitatavate kavade ja järgnevate iga-aastaste eduaruannete sisu kohta ning edastab kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 5 neile eelarvekohanduste tehnilised suunised (vajaduse korral võrdlustrajektoorid ja tehnilise teabe). Liikmesriigid peaksid esitama oma keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava 20. septembriks 2024, välja arvatud juhul, kui liikmesriik ja komisjon lepivad kokku tähtaja pikendamises mõistliku aja võrra. Liikmesriigid peaksid tagama, et kaasatakse nende parlamendid ning vajaduse korral konsulteeritakse sõltumatute eelarveasutuste, sotsiaalpartnerite ja muude riigi sidusrühmadega.

(6) 2024. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng kooskõlas taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavad aitavad tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on viimastel aastatel esitatud asjakohastes riigipõhistes soovitustes esile toodud. 2019., 2020., 2022. ja 2023. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mida on läbi vaadatud, ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

(7) 1. juunil 2021 esitas Tšehhi vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud hindamissuunistega. 8. septembril 2021 võttis nõukogu vastu Tšehhi taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmist käsitleva otsuse,[9] mida muudeti 16. oktoobril 2023 vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 2, et ajakohastada tagastamatu rahalise toetuse maksimaalset summat ja lisada REPowerEU peatükk[10].

---

8 Netokulu, nagu on määratletud nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määruse (EL) 2024/1263 artiklis 2 (ELT L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). Netokulu – valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud, ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

9 Nõukogu 8. septembri 2021. aasta rakendusotsus Tšehhi taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (11047/2021).

10 Nõukogu 16. oktoobri 2023. aasta rakendusotsus, millega muudetakse nõukogu 8. septembri 2021. aasta rakendusotsust Tšehhi taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (13383/2023).

Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsusest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Tšehhi on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

(8) 24. aprillil 2024 esitas Tšehhi kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 8 lõikega 1 oma 2024. aasta riikliku reformikava ja 30. aprillil 2024 oma 2024. aasta lähenemisprogrammi. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2024. aasta riiklik reformikava ka Tšehhi kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

(9) 19. juunil 2024 avaldas komisjon Tšehhi kohta 2024. aasta riigiaruande[11]. Selles hinnati Tšehhi edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2023 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Tšehhi on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Selle analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Tšehhi edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning ELi peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(10) Eurostati kinnitatud andmete põhjal[12] suurenes Tšehhi valitsemissektori eelarvepuudujääk 3,2 %-lt SKPst 2022. aastal 3,7 %-le SKPst 2023. aastal, samas kui valitsemissektori võlg vähenes 44,2 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 44,0 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Nagu on märgitud 2024. aastaks esitatud eelarvepoliitika suunistes,[13] astub komisjon kooskõlas kehtivate õigusnormidega esimese sammu eelarvepuudujäägil põhinevate ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluste algatamiseks 2023. aasta eelarve täitmise andmete põhjal. 19. juunil 2024 võttis komisjon ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 alusel vastu aruande[14]. Selles aruandes hinnati Tšehhi eelarveseisundit, kuna riigi valitsemissektori eelarvepuudujääk ületas 2023. aastal kontrollväärtust 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et seda hinnangut silmas pidades ning ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 4 alusel loodud majandus- ja rahanduskomitee arvamust arvesse võttes ei tee komisjon juulis ettepanekut algatada Tšehhi suhtes ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus.

(11) 12. juulil 2022 soovitas nõukogu[15] Tšehhil võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga,[16] võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust kodumajapidamistele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Tšehhil soovitati olla valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Tšehhil suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning

---

11 SWD(2024) 603 final.

12 Eurostat – Euro Indicators, 22.4.2024.

13 COM(2023) 141 final.

14 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohaselt koostatud komisjoni aruanne, 19.6.2024, COM(2024) 598 final.

15 Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Tšehhi riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Tšehhi 2022. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 19).

16 Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on Tšehhi keskpika perioodi potentsiaalne SKP kasv, mida kasutatakse eelarvepoliitika mõõtmiseks, kümne aasta keskmise potentsiaalse reaalkasvumäära ja 2023. aasta SKP deflaatori näitajatele tuginedes 2023. aastal hinnanguliselt 10,5 %.

energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades taaste- ja vastupidavusrahastut ning muid liidu vahendeid. Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika[17] 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes pärssiv (0,9 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) andis 2023. aastal eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,7 % SKPst. See hõlmab energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele suunatud erakorraliste toetusmeetmete kulude vähenemist 0,1 % SKPst. See hõlmab ka väiksemaid kulusid Ukraina põgenikele ajutise kaitse pakkumiseks (0,1 % SKPst). Kokkuvõttes oli riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv 2023. aastal kooskõlas nõukogu soovitusega. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatud kulud moodustasid 2023. aastal 1,1 % SKPst. Riiklikult rahastatavad investeeringud moodustasid 2023. aastal 4,4 % SKPst, mis on 0,5 protsendipunkti võrra rohkem kui 2022. aastal. Tšehhi rahastas täiendavaid investeeringuid taaste- ja vastupidavusrahastust ning muudest ELi vahenditest. Tšehhi rahastas avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, näiteks investeeringuid energiatõhusasse renoveerimisse ja taastuvate energiaallikate paigaldamisse, raudteede moderniseerimisse ja ohutuse suurendamisse ning elektrifitseerimise, maa- ja linnapiirkondade üleujutuste eest kaitsmise ning veekogumisega seotud projektide ettevalmistamisse, Tšehhi ettevõtjate projektidesse, mille eesmärk on vähendada veetarbimist ja pakkuda ettevõtjatele ringmajanduse lahendusi, avaliku ja erasektori partnerlustesse teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas või digiseadmete pakkumisse koolidele, mida osaliselt rahastatakse taaste- ja vastupidavusrahastust ning muudest ELi fondidest.

(12) 2024. aasta lähenemisprogrammi peamised prognoosid võib kokku võtta järgmiselt. Eelarveprognooside aluseks oleva makromajandusliku stsenaariumi kohaselt kasvab reaalne SKP 2024. aastal 1,4 % ja 2025. aastal 2,6 %, samas kui THHI inflatsioon on 2024. aastal 2,7 % ja 2025. aastal 2,4 %. Valitsemissektori eelarvepuudujääk peaks 2024. aastal suurenema 2,3 %-le SKPst ja olema 2025. aastal 2,1 % SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2024. aasta lõpuks suurenema 45,5 %-le ja 2025. aasta lõpuks 46,4 %-le. Prognooside kohaselt väheneb valitsemissektori eelarvepuudujääk pärast 2025. aastat järk-järgult 1,6 %-ni SKPst 2026. aastal ja 1,2 %-ni 2027. aastal. Seega peaks valitsemissektori eelarvepositsioon programmiperioodi jooksul jääma kavakohaselt allapoole eelarvepuudujäägi kontrollväärtust 3 % SKPst. Pärast 2025. aastat peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse kasvama 2026. aastal 47,1 %ni ja 2027. aastal stabiliseeruma.

(13) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2024. aastal 1,2 % ja 2025. aastal 2,8 % ning THHI inflatsioon on 2024. aastal 2,5 % ja 2025. aastal 2,2 %.

(14) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2024. aastal 2,4 % SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2024. aasta lõpuks tõusma 45,2 %-le. Eelarvepuudujäägi vähenemine 2024. aastal tuleneb

[17] Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka ELi eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutuse erinevusena, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude ELi vahenditega rahastatavaid kulusid.

peamiselt kõrgete energiahindade mõju leevendamiseks võetud meetmete tühistamisest ja konsolideerimispaketi rakendamisest. Komisjoni prognooside kohaselt on eelarvepoliitika 2024. aastal pärssiv (2,3 % SKPst).

(15) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2024. aastal taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust toetusest kulusid mahus 0,5 % SKPst (2023. aastal 0,4 % SKPst). Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest rahastatavad kulutused võimaldavad teha kvaliteetseid investeeringuid ja viia ellu tootlikkust suurendavaid reforme, ilma et see mõjutaks otseselt Tšehhi valitsemissektori eelarvepositsiooni ja võlga. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2024. aastal taaste- ja vastupidavusrahastu laenudest kulusid mahus 0,1 % SKPst (2023. aastal 0 % SKPst).

(16) 14. juulil 2023 soovitas nõukogu[18] Tšehhil järgida konservatiivset eelarvepoliitikat, eelkõige piirata riiklikult rahastatavate esmaste netokulude[19] nominaalkasvu nii, et see ei ületaks 2024. aastal 6,0 %. Liikmesriikidel paluti 2023. aasta eelarve täitmisel ja 2024. aasta eelarve ettevalmistamisel võtta arvesse, et komisjon teeb 2023. aasta eelarve täitmise andmete põhjal nõukogule ettepaneku algatada ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid Tšehhi riiklikult rahastatavad esmased netokulud 2024. aastal vähenema 1,1 %, mis jääb alla soovitatud maksimaalse kasvumäära. See on kooskõlas nõukogu soovitusega.

(17) Lisaks soovitas nõukogu Tšehhil võtta meetmeid, et kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal ja kasutada selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Nõukogu täpsustas, et kui uue energiahindade tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tuleks Tšehhil tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud haavatavate kodumajapidamiste ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks erakorralistest energiatoetusmeetmetest tulenev eelarve netokulu[20] olema 2023. aastal 1,2 % SKPst, 2024. aastal –0,2 % SKPst ja 2025. aastal 0,0 % SKPst. Eelkõige eeldatakse, et ootamatule kasumile kehtestatud maks jääb kehtima ka 2024. ja 2025. aastal[21]. Kui sellega seotud kokkuhoidu kasutataks valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks, nagu nõukogu soovitas, tähendaksid need prognoosid eelarve kohandamist 1,4 % SKPst 2024. aastal, samas kui riiklikult rahastatavad esmased netokulud[22] annavad kõnealusel aastal eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 2,2 %

---

18 Nõukogu 14. juuli 2023. aasta soovitus, milles käsitletakse Tšehhi 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Tšehhi 2023. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 312, 1.9.2023, lk 22).

19 Esmased netokulud on riiklikult rahastatavad kulud, millest on maha arvatud i) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, ii) intressikulud, iii) tsüklilise töötuse kulud ja iv) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

20 Näitaja kajastab meetmete aastast eelarvekulu, milles on võetud arvesse tulusid ja kulusid ning millest on asjakohasel juhul arvatud maha energiatarnijate erakorralisele kasumile kehtestatud maksudest saadud tulud.

21 Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid meetmed, mis Tšehhi sõnul kehtivad kuni 2024. aasta lõpuni, põhimõtteliselt mõjutama ka 2025. aasta eelarvet.

22 Panust mõõdetakse esmaste kulude (jättes välja i) kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmetega kaasneva täiendava eelarvemõju, ii) ühekordsed kulud, iii) tsüklilise töötuse kulud ja iv) taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavad kulud) muutusena

SKPst. Prognooside kohaselt kaotatakse erakorralised energiatoetusmeetmed 2023. ja 2024. aastal võimalikult kiiresti. See on kooskõlas nõukogu soovitusega. Samuti prognoositakse, et kõiki selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid kasutatakse valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Ka see on kooskõlas nõukogu soovitusega.

(18) Lisaks soovitas nõukogu Tšehhil säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada taaste- ja vastupidavusrahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud 2024. aastal suurenema 4,2 %-le SKPst (2023. aastal 4,4 %). See vähenemine on tingitud ELi struktuurifondide 2014.–2020. aasta programmitöö perioodi lõpust, mille jaoks on vahendid kättesaadavad kuni 2023. aastani. Seda täiendavat tegurit arvesse võttes hinnatakse, et avaliku sektori investeeringud 2024. aastal on nõukogu soovitustega kooskõlas. Samal ajal prognoositakse, et ELi vahenditest, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest, rahastatavad avaliku sektori kulud peaksid 2024. aastal vähenema 1,0 %-le SKPst (2023. aastal 1,1 %). See vähenemine on tingitud ELi struktuurifondide 2014.–2020. aasta programmitöö perioodi lõpust, mille jaoks olid vahendid kättesaadavad kuni 2023. aastani.

(19) Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, hinnatakse komisjoni 2024. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk on 2025. aastal 1,9 % SKPst. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks suurenema 2025. aasta lõpus 45,5 %-le. Valitsemissektori võla ja SKP suhte suurenemine 2025. aastal kajastab peamiselt valitsemissektori nominaalse eelarvepositsiooni puudujääki, mida osaliselt tasakaalustab SKP nominaalkasv.

(20) Tšehhi struktuurne eelarvepositsioon, mis 2014–2019 oli üldiselt tasakaalus, langes 2023. aastal puudujääki –2,9 %. See tulenes alalistest meetmetest, nagu üksikisiku tulumaksu vähendamine ja sotsiaalkindlustushüvitiste suurendamine, sealhulgas pensionide automaatne indekseerimine inflatsiooniga, mida ei rahastatud asjaomaste tulude kasvust. Riigi rahanduse jätkusuutlikkusele avaldab keskpikas ja pikas perspektiivis täiendavat survet elanikkonna vananemisega seotud kulude kasv. Tšehhi tegi 2023. aastal muudatusi pensionisüsteemi esimeses sambas, vähendades muu hulgas pensionide indekseerimise taset ja kehtestades rangemad eeskirjad ennetähtaegselt vanaduspensionile jäämise suhtes. Täiendavaid muudatusi arvestamata eeldatakse siiski, et pensionikulud suurenevad 2060. aastaks ligikaudu 3 protsendipunkti võrra, mis on tingitud vanadussõltuvusmäära prognoositavast kahekordistumisest,[23] vanaduspensioniea ülempiiri kehtestamisest ning ennetähtaegselt vanaduspensionile jääda soovijate jätkuvalt suurest arvust. Kui pensionikulusid ei suudeta rahastada samavõrra suureneva tulu arvelt, võib elanikkonna vananemisega seotud kulude prognoositud kasv keskpikas ja pikas perspektiivis suurendada riigi rahanduse jätkusuutlikkusega seotud riske. Valitsus teeb ettepaneku siduda seadusjärgne pensioniiga oodatava elueaga ning aeglustada uute pensionide kasvu. Nende muudatused aitaksid suurendada pensionisüsteemi rahalist jätkusuutlikkust. Muud võimalikud meetmed riigi rahanduse jätkusuutlikkuse

keskpika perioodi (kümne aasta) keskmise potentsiaalse nominaalse majanduskasvu suhtes ja väljendatakse suhtena nominaalsesse SKPsse).

[23] Vastavalt komisjoni poolt 2024. aasta aprillis avaldatud 2024. aasta rahvastiku vananemise aruandele.

toetamiseks pikas perspektiivis hõlmavad tööjõupakkumise suurendamist, võttes kasutusele stiimulid tööelu jätkamiseks ka pärast pensioniikka jõudmist.

(21) Konkurentsivõime ja tootlikkuse arengut pärsib töötajate nappus. Tööhõivet võiks suurendada emade hulgas, kuna naiste tööhõivetase on madal ka mitu aastat pärast sünnitust. Lisaks lastehoiuvõimaluse puudumisele takistab väiksema sissetulekuga vanemate, eelkõige emade tööturule naasmist ka maksude ja hüvitiste süsteem. Kolm aastat lapsehoolduspuhkust, mittetöötava abikaasaga seotud maksusoodustused ja perehüvitised motiveerivad madalamapalgalisi vanemaid, eelkõige emasid võtma pikaajalist puhkust, selle asemel et tööle minna või tööd otsida. Kodumajapidamiste puhul oli teise palgasaaja tööjõutulu maksustamise tase 2022. aastal ELi keskmisest kõrgem ning ka maksukiil oli sama suure sissetulekuga üksikute inimeste omast suurem. Asjaolu, et madalamapalgalist vanemat julgustatakse töötama või tööd otsima, aitaks suurendada ka pensionisüsteemi tulusid.

(22) Tšehhi üldise maksutulu suhe SKP-sse oli 2022. aastal märkimisväärselt alla ELi keskmise (35,3 %; ELi keskmine 40,2 %). Üks võimalus toetada majanduskasvu ja riigi rahanduse jätkusuutlikkust on maksubaasi laiendamine, suurendades majanduskasvu vähem pärssivate maksude osakaalu. Korduv kinnisvaramaks on üks majanduskasvu kõige vähem pärssivaid makse, kuid sellest saadav tulu (0,2 % SKPst) on ELi keskmisega (1,0 % SKPst) võrreldes väga väike (2022. aasta andmed). Ehkki korduvat kinnisvaramaksu tõsteti 2024. aastal, põhineb hoonete ja kinnisvaraüksuste korduva maksustamise süsteem kinnisvara asukohal, mis põhjustab ühesuguse väärtusega kinnisvara ebavõrdset maksustamist ega arvesta kinnisvara väärtuse muutumist. Kui kinnisvara hindamiseks võetaks kasutusele väärtusel põhinev maksusüsteem, viiks see kinnisvara väärtuse vastavusse turuväärtusega ja võimaldaks kinnisvara väärtust korrapäraselt ajakohastada, mis suurendaks asjaomase maksu tõhusust vahendina, mille abil leevendada kinnisvarahindade tõusu mõju ja kasutada olemasolevat elamufondi kõige tootlikumalt. See omakorda suurendaks eluasemete taskukohasust ja inimeste tööalast liikuvust, toetades majanduskasvu ja suurendades korduvast kinnisvaramaksust saadavat tulu.

(23) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need peaksid aitama tulemuslikult lahendada kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud asjakohastes riigipõhistes soovitustes. Järele jäänud aja jooksul on oluline kiiresti jätkata kava, sealhulgas REPowerEU peatüki tulemuslikku rakendamist, et suurendada Eesti pikaajalist konkurentsivõimet rohe- ja digipöörde kaudu, tagades samal ajal sotsiaalse õigluse. Kavast tulenevate kohustuste täitmiseks 2026. aasta augustiks on oluline, et Tšehhi jätkaks reformide elluviimist ja kiirendaks investeeringuid, kõrvaldades võimalikud viivitused ja suurendades oma suutlikkust abi ära kasutada. Taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite kasutamist takistab eelkõige teatavate rakendusasutuste piiratud haldussuutlikkus. See torkab eriti silma valdkondades, kus on vaja rohkem eksperditeadmisi, näiteks digi- ja rohepöörde puhul. Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus taaste- ja vastupidavuskava eduka rakendamise eest.

(24) Osana ühtekuuluvuspoliitika fondide vahehindamisest vastavalt määruse (EL) 2021/1060 artiklile 18 peab Tšehhi iga programmi 2025. aasta märtsiks läbi vaatama, võttes muu hulgas arvesse 2024. aasta riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme, samuti riiklikku energia- ja kliimakava. Läbivaatamise tulemuste alusel

eraldatakse lõplikult iga programmiga ette nähtud ELi rahastus. Tšehhi on teinud edusamme ühtekuuluvuspoliitika ja Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel, kuid probleemid ja märgatavad piirkondlikud erinevused ei ole kuhugi kadunud. Loode-Tšehhi ja vähemal määral ka Morava-Sileesia on sattunud arengulõksu. Väga oluline on kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamist ja suurendada haldussuutlikkust, eriti nendes kahes piirkonnas. Programmides kokku lepitud prioriteedid on jätkuvalt asjakohased. Eelkõige on vaja arendada piirkondade haldussuutlikkust, süvendada nende partnerlust ja suurendada isevastutust, et hoogustada ELi vahendite kasutamist väikestes omavalitsustes, väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes (VKEd) ning kohalikes valitsusvälistes organisatsioonides. Rohepöörde kiirendamiseks tuleb teha investeeringuid, millega toetatakse kestlikku linna- ja piirkondlikku transporti ning alternatiivkütuste taristut, ning energiatõhususse ja ringmajandusse tehtavaid investeeringuid. Oluline on kavakohaselt lõpule viia kliimamuutustega kohanemise meetmed, keskendudes loodusliku veesidumisvõime valdkonnale. Ühtlasi on esmatähtis kiirendada ajutise kaitse all olevate Ukraina põgenike integreerimist, sealhulgas nende oskustele vastava töö leidmist. Jätkuvalt on asjakohane pöörata rohkem tähelepanu ebasoodsas olukorras olevate rühmade, näiteks romadega seotud meetmete mõjule.

(25) Vahehindamise raames väärib täiendavat tähelepanu võimalus kaasata rohkem erasektori vahendeid, võttes eelkõige laiemalt kasutusele rahastamisvahendite ja toetuste kombinatsiooni. Sellised uuenduslikud vahendid võimaldavad kaasata rohkem erainvesteeringuid, eelkõige energiatõhususe, puhta energia lahenduste ja ettevõtluse arendamisega seotud valdkondades. Riikliku arengupanga suutlikkust rahastamisvahendite rakendamisel ühtekuuluvuspoliitika programmides tuleks kasutada tõhusamalt. Arvestades Tšehhi püüet liikuda mõõduka novaatori tulemusrühmast kõrgemale tasemele, võiks riik tööstussektori ümberkujundamisel kasutada ka Euroopa strateegilise tehnoloogia platvormi algatust digitehnoloogia ja süvatehnoloogia innovatsiooni, puhaste ja ressursitõhusate tehnoloogiate ning biotehnoloogia valdkonnas, võttes vajaduse korral arvesse riiklikku aruka spetsialiseerumise strateegiat.

(26) Lisaks taaste- ja vastupidavuskava ning muude ELi vahendite raames käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Tšehhi silmitsi veel mitme väljakutsega, mis on seotud avaliku halduse ja konkurentsiga.

(27) Tšehhi avaliku halduse atraktiivsus tööandjana ja avaliku teenistuse suutlikkus hoida talente jätab soovida. See kehtib eelkõige ekspertide, juhtivtöötajate ja IT-valdkonna töötajate suhtes. 2023. aastal jõustusid avaliku teenistuse seaduse muudatused, millega kõrgematele ametnikele kehtestati kindlaksmääratud ametiajad, kiirendati värbamisprotsessi ja loodi laiemad võimalused väliskandidaatide ligimeelitamiseks. Samas ei võimalda personalijuhtimise killustatus kohaldada talentide haldamise suhtes süsteemsemat lähenemisviisi. Tšehhi avaliku halduse kulud ja töötajate arv on alla ELi keskmise. Avaliku sektori palgad on võrreldava haridustaseme puhul väiksemad kui erasektoris ja reaalpalk on 2004. aastaga võrreldes langenud rohkem kui 10 %, muutes avaliku teenistuse veelgi vähem atraktiivseks. Tšehhi avaliku sektori jaoks on väga oluline suurendada suutlikkust ning meelitada ligi, hoida ja arendada talente, mis parandaks sektori tõhusust ja tõstaks teenuste kvaliteeti.

(28) Tšehhi avalikul haldusel on oluline roll majanduse konkurentsi säilitamisel, sest ta kujundab õiguskeskkonda ja suunab avaliku sektori investeeringuid, eelkõige seoses kaksiküleminekuga. Tšehhi avaliku sektori ja valitsemissektori tulemuslikkus olid 2022. aastal stabiilsed ja ELi keskmise lähedal. Siiski on endiselt probleeme

strateegilise juhtimise ja tõenditel põhineva poliitikakujundamisega. Sellega seoses tuleks vähendada osakonnastumist ja tugevdada strateegilist juhtimissuutlikkust, mis võimaldab muuta strateegiaid järjepidevamaks ja rakendada neid kõigis poliitikavaldkondades. Tšehhi kohalike omavalitsuste killustatud haldussuutlikus on oluline tegur, mis takistab muu hulgas väikestel toetusesaajatel ELi vahendeid tõhusalt kasutada. Väikesed omavalitsused, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted ning kohalikud valitsusvälised organisatsioonid esitaksid rohkem taotlusi, kui neile antaks selleks rohkem abi, näiteks nimetatakse ametisse ühised projektijuhid või pakutakse ühes kohas kogu teavet selle kohta, kuidas esitada taotlus ELi rahastuse saamiseks. Sellega seoses on esmatähtis töötada välja sihipärane toetus kohaliku haldussuutlikkuse suurendamiseks sellistes struktuuriprobleemidest mõjutatud piirkondades nagu Loode-Tšehhi ja Morava-Sileesia. Õiglase ülemineku fond on hea näide sellest, kuidas piirkondi on võimalik aktiveerida, kui nad saaksid oma konkreetsete vajaduste kindlaksmääramisel rohkem kaasa rääkida.

(29) Tšehhi innovatsioonitulemusi pärsivad jätkuvalt tehnoloogia- ja teadmussiirde piiratud tõhusus ning nõrgad sidemed akadeemiliste ringkondade ja tööstussektori vahel. Avaliku sektori kulutused teadus- ja arendustegevusele, mida rahastatakse ettevõtete vahenditest, olid ligikaudu kaks korda madalamad kui ELi keskmine (vastavalt 0,023 % SKPst ja 0,045 % SKPst) ning need on viimastel aastatel veelgi vähenenud, mis näitab akadeemiliste ringkondade ja ettevõtjate koostöö madalat taset ja stiimulite puudumist. See pärsib oluliselt teadusuuringute tulemuste ülekandmist majandusse ja piirab Tšehhi innovatsioonisuutlikkust, millest annab tunnistust näiteks patenditaotluste osakaal, mis on tunduvalt alla ELi keskmise (2020. aasta andmetel vastavalt 0,83 protsendipunkti ja 3,4 protsendipunkti SKP ühe miljardi euro kohta). Selle probleemi võivad lahendada Tšehhi tehnosiirde struktuuri parandamiseks ja tugevdamiseks võtavad meetmed, mille konkreetne eesmärk on suurendada tehnosiirde tõhusust ja hõlbustada võrsefirmade loomist. Programmi „Horisont“ poliitika toetusvahendi projekt, mille rakendamist alustati 9. juunil 2024, peaks pakkuma Tšehhile konkreetset toetust ja poliitikasoovitusi teaduse ja ettevõtluse vaheliste sidemete tugevdamiseks.

(30) Kõrghariduses osalejate ja selle omandajate hulk väheneb, süvendades veelgi oskustööliste nappust. Kolmanda taseme hariduse omandamine 25–34aastaste seas on alates 2021. aastast vähenenud ja selles arvestuses on Tšehhi tagantpoolt neljandal kohal (Tšehhi keskmine on 33,7 % ja ELi keskmine 43,1 %), mis on kaugel ELi 45 % eesmärgist. Aastatel 2016–2021 vähenes õpilaste arv 11,6 % ja koolist väljalangemise määr on endiselt kõrge. Üliõpilastele antav rahaline toetus on püsivalt väike (2,5 % avaliku sektori kulutustest võrreldes ELi keskmisega 18,8 %), hoolimata empiirilistest tõenditest, mis näitavad kõrgharidusse tehtavate investeeringute suurt tootlikkust.

(31) Töötajate nappus ja oskuste nõudlusele mittevastavus on endiselt suur probleem, mis piirab Tšehhi majanduse konkurentsivõimet. Olukorda saaks parandada selliste meetmetega nagu reguleeritud kutsealade reform ja valdkondlike ekspertide nõukogude täiendav kaasamine kvalifitseeritud töötajate pikaajalise puudusega seotud probleemide lahendamisse. Lisaks elab Tšehhi Vabariigis kõige suurema hulk ajutise kaitse all olevaid Ukraina põgenikke ühe elaniku kohta. Üle 50 % neist teeb madalama kvalifikatsiooniga tööd kui Ukrainas, kusjuures üheks konkreetseks takistuseks on puudulik keeleoskus. Lisaks väitis ligikaudu 30 % põgenikest, et parema töökoha saamist takistavad kvalifikatsiooni tunnustamisega seotud probleemid. Välisriigi kvalifikatsioonide lihtsustatud korras tunnustamine ja alaesindatud rühmade,

sealhulgas ajutise kaitse all olevate Ukraina põgenike aktiivsem osalemine võiks vähendada tööturul valitsevaid pingeid,

SOOVITAB Tšehhil võtta 2024. ja 2025. aastal järgmisi meetmeid.

1. Esitada õigeaegselt keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Piirata kooskõlas reformitud stabiilsuse ja kasvu pakti nõuetega netokulude[24] kasvu 2025. aastal määrani, mis on kooskõlas valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamisega allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst ja valitsemissektori võla hoidmisega mõistlikul tasemel keskpikas perspektiivis. Võtta meetmeid pensionisüsteemi eelarve pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamiseks. Vähendada maksusoodustusi ja toetusi, mis pärsivad lapsevanemate tagasipöördumist tööle, et suurendada naiste osalust tööturul. Pakkuda pensionieelikute täiendavaid stiimuleid tööturule jäämiseks. Võtta meetmeid korduvatest kinnisvaramaksudest saadava tulu suurendamiseks.

2. Suurendada haldussuutlikkust taaste- ja vastupidavuskava haldamiseks, kiirendada investeeringuid ja säilitada reformide elluviimise tempo. Kõrvaldada viivitused, mis võivad takistada taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki jätkuvat, kiiret ja tulemuslikku rakendamist, tagades reformide ja investeeringute lõpuleviimise 2026. aasta augustiks. Kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamist. Jätkata vahehindamise raames keskendumist kokkulepitud prioriteetidele, võttes meetmeid erasektori ressursside paremaks kaasamiseks, kasutades muu hulgas innovaatilisi rahastamisvahendeid , ja võtta samal ajal arvesse võimalusi, mida pakub Euroopa strateegilise tehnoloogia platvorm konkurentsivõime parandamiseks.

3. Parandada Tšehhi avaliku halduse suutlikkust meelitada ligi, hoida ja arendada talente, eelkõige hea analüüsivõime ning juhtimis- ja IT-oskusega töötajaid. Vähendada osakonnastumist ja tugevdada strateegilist juhtimissuutlikkust, et suurendada poliitikavaldkondade sidusust. Toetada kohalike omavalitsuste koostööd, sealhulgas pakkuda struktuurselt mõjutatud piirkondadele suunatud abi haldussuutlikkuse suurendamiseks.

4. Edendada innovatsiooni, parandades tehnosiiret akadeemiliste ringkondade ja ettevõtete vahel, toetades tütarettevõtete ja idufirmade loomist ning suurendades kolmanda taseme hariduses osalemist. Tugevdada majanduse konkurentsivõimet, tegeledes oskuste nõudlusele mittevastavuse probleemiga, lihtsustada välismaiste kvalifikatsioonide tunnustamist ja suurendada alaesindatud rühmade osalemist tööturul.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja

[24] Vastavalt määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 lõikele 2 on netokulud valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud intressikulud, kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning ühekordsed ja muud ajutised meetmed.